

Корякина Надежда Иннокентьевна Воспитатель МБДОУ ЦРР д/с «Чуораанчык» Виллойск/Виллойский
Методическая разработка **Дьарык технологическэй картата Дьарык тиэмэтэ:** «Мин дойдум Бүлүү»

Дьарык технологическэй картата

Иитээччи: Корякина Надежда Иннокентьевна

Дьарык тиэмэтэ: «Мин дойдум Бүлүү»

Бөлөх: улахан

Сыала: оонньуу нөнүө төрөөбүт дойду туһунан билиини уонна сатабылы бөбүргөтүү.

Соруктара:

Үөрэтэр: Бүлүү улууһун территориятын, нэһиликтэрэ ханан сыталларын, айылҕатын (үүнэйилэрин, кыыларын, көтөрдөрүн) туһунан билиилэрин чинэтии.

Сайыннарар: төрөөбүт дойдутугар болжомтону уонна толкуйдуур, онорон көрөр дьобурун сайыннарыы, бэйэтэ ыйытар уонна ыйытыга хоруйдуурун ситиһии.

Иитэр: оҕо төрөөбүт дойдутунан киэн туттууну, убаастабыллаах уонна харыстабыллаах сыһыаны иитии.

Туттуллар матырыйааллар: төгүрүктүү быһыллыбыт араас өгнөөх кумаабылар: халлаан күөх, кыһыл, маҕан, от күөх уонна араҕас. Икки набор мас пазл – Бүлүү улууһун картата, гизэрбэлэрдээх карточкалар, мас фишкалар (биир өттө гизэрбэ, биирэ үүнээйи), кыылар уонна көтөрдөр мааскалара, абыстыы паара фишкалар – көтөрдөр уонна кыылар, кумаабыга араас айылҕаҕа сылдыар быраабылалардаах бэлиэлэр, А3 кумаабы, кыптыый, клей.

№	Түһүмэхтэр, бириэмэтэ	Түһүмэх соруктара	Иитээччи үлэтэ	Туттуллар ньымалар, үлэ көрүнэ	Оҕо сабадаланар үлэтэ	Туттуллар матырыйааллар
1.	Көбүлээһин, билсигии, тэрийии түһүмэбэ 4 мүнүүтэ	Оҕолору көбүлээһин, интириэһи тардыы.	- Үтүө күнүнэн - Оҕолор, көрүн, биһиги төгүрүччү олорон улахан төгүрүк онордубут. Төгүрүкпүт биһиги олорор планетабытгар майгынныыр, аата туох диэний? - Биһиги планетабытгар олус элбэх араас дойду баар, ханнык дойдулары билэбит? <i>Төгүрүктүү быһыллыбыт араас өгнөөх кумаабылары оҕолорго көрдөрөн, кэпсээн,</i>	Дорооболоһуу Көрдөрүү, кэпсэтии, ыйытыы.	Оҕолор төгүрүччү олороллор. Сэнээрэн истэллэр, кэпсэтиигэ кыттыһаллар. Оҕолор эппиэттэрэ	Төгүрүктүү быһыллыбыт араас өгнөөх кумаабылар: халлаан күөх, кыһыл, маҕан, от күөх уонна араҕас.

			ыйыталаһан бэйэ бэйэлэригэр сыһыаран иһэр. Халлаан күөх төгүрүгү муостаҕа ортотугар уурар - Халлаан күөх улахан төгүрүк биһиги планетабыт. - Аан дойдуга саамай улахан ханнык дойдуга олоробут? Кыһыл өгнөөх кумаабыны халлаан күөх үрдүгэр сыһыарар - Онтон Өрөспүүбүлүкэбит аата? Манан өгнөөх кумаабыны кыһыл үрдүгэр сыһыарар - Улууспут туох дэнэрий? От күөх өгнөөх кумаабыны манан үрдүгэр сыһыарар - Төрөөбүт куораппыт аата? Араҕас кумаабыны от күөх үрдүгэр сыһыарар - Көрдүгүт оҕолор, хайдахтаах курдук биһиги төрөөбүт куораппыт Сир шарыгар кып кыра буолан көстөрүн. Тоҕо биһиги куораппытын араҕас өгүнэн бэлиэтээбитим буолуой?		Оҕолор эппиэттэрэ Оҕолор эппиэттэрэ	
2.	Сүрүн түһүмэх 19 мүнүүтэ	Оҕо билиитин чинэтии, билэр-көрөр баҕатын, толкуйдуур дьоһурун сайыннарыы.	- Бүгүн биһиги төрөөбүт дойдубут туһунан кэпсэтиэхпит. Төрөөбүт дойду диэн тугуй? - Төрөөбүт дойду диэн биһиги ийэбититтэн, аҕабытыттан, дьиэбиттэн, уһуяаммытыттан, олоһор улууспутуттан уонна куораппытыттан саҕаланар. Ким этиэй улууспут аатын? - Тоҕо Бүлүү дэнэрий? - Хас биирдии дойду бэйэтэ ытык бэлиэлэрдээх буолар, ытык бэлиэ диэн тугуй? - Бүлүү улууһун быһааҕа хас	Ыйытыы Кэпсээһин Ыйытыы	Оҕолор эппиэттэрэ. Сэнээрэн истэллэр Оҕолор эппиэттэрэ	

		өнгөөгүй? - Ханнык өнгөрүй? - Онтон гиэрбэтигэр туох ойууламмытый? <i>Остуолга мас пазл сытар – Бүлүү улууһун картата</i> - Оҕолор, мин эһигини остуолга ынгырабын. - Бүлүү улууһугар 21 нэһилиэк баар. Эһиги ийэлэргит, аҕаларгыт үксүлэрэ улууспут араас нэһилиэктэриттэн төрүттээхтэр, билигин олох ханан туралларын билиэхпит, көрүөхпүт. Икки хамаандаа арахсыахпыт уонна Бүлүү улууһун картатын, пазл көмөтүнэн хомуйуохпүт. Хайа хамаанда сөпкө уонна түргэнник танан таһаарын көрүөхпүт. <i>Иитээччи хаама сылдьан көрөр, ыарырбаттахтарына көмөлөһөр</i> - Маладьыастар. Ким ханнык нэһилиэк аатын билэрий? <i>Остуолга гиэрбэлэрдээх карточкалар уонна мас фишкалара сыталлар(биир өттүгэр гиэрбэ, биригэр үүнээйи ойуулардаах)</i> - Билигин биһиги оонньуу көмөтүнэн нэһилиэктэрбит хайдах гиэрбэлээхтэрин көрүөхпүт. Ол наадатыгар каартачкаларга гиэрбэлэр паараларын булан уурталыахха. - Гиэрбэлэр тоҕо араас ойуулаахтар	Быһаарыы Көрдөрүү Кэпсээһин Быһаарыы Ыйытыы Көрдөрүү Быһаарыы Ыйытыы Көрдөрүү Кэпсэтии Ыйытыы	Оҕолор эппиэттэрэ Сэнээрэн истэллэр. Кэпсэтиигэ кытталлар, ырытыһаллар. Сорудабы болжомтолоохтук онороллор Оҕолор эппиэттэрэ Болжойон, сэнээрэн истэллэр Сорудабы болжомтолоохтук онороллор Оҕолор эппиэттэрэ	Икки набор мас пазл – Бүлүү улууһун картата Гиэрбэлэрдээх карточкалар, мас фишкалар – гиэрбэ өттүнэн сыталлар
--	--	--	---	--	---

		дii саныыгыт? - Биhиги улууспут сирин территорията олус киэн уонна кэрэ айылҕалаах. Айылҕа диэн тугуй? - Онно араас мастар, талахтар, сир аһа өлгөмүк үүнэр сирэ. Биhиги нэһилиэктэрбитигэр ханнык үүнээйилэр үүнэллэрин билиэххитин баҕарабыт? - Карточкаларга уурбут гиэрбэлэрдээх фишкаларбытын эргитэн көрүөххэ. Биһиэхэ Бүлүү улууһугар ханнык үүнээйилэр үүнэллэр эбиттэрий? - Маладьыастар. - Ханнык мастар баалларый? - Сөп, биhиги ойуурбутугар үксэ мутукчалаах, инньэлээх мастар тэнийэн үүнэллэр, ону тайҕа диэн ааттыылар. Тайҕаҕа үгүс кыыл, көтөр олохсуйар. - Ханнык кыыллары, көтөрдөрү билэбит? - Онтон биhиги Бүлүүбүт улууһугар ханнык кыыллар уонна көтөрдөр баалларын билиэххитин баҕарабыт? - Ону билээри эhигини өссө атын оонньууга ынгырабын. Остуолга кыыллар уонна көтөрдөр мааскалара бааллар, мантан ким туох буолуон баҕарарынан талан кэтин. <i>Оҕолору ким тугу талбытынан икки аңы араартан остуолга ынгыраp</i> - Талбыт кыылларгыт уонна көтөрдөргүт хайдах сангаралларый уонна хамсаналларый? - Көтөрдөр курдук бу остуолга кынаккытынан сапсынан, онтон атыттар	Кэпсэтии Быһаарыы Ыйытыы Ыйытыы Кэпсэтии Быһаарыы Ыйытыы Быһаарыы Физминутка оннугар үөрэх процехыттан оҕолору араарбакка эрэ оонньуу быһыытынан Көрдөрүү Кэпсэтии	Оҕолор эппиэттэрэ Сорудабы болҕомтолоохтук онороллор Оҕолор эппиэттэрэ Оҕолор эппиэттэрэ Сэнээрэн истэллэр Кэпсэтиигэ кыттыһаллар Сөбүлүү көрбүт мааскаларын талан кэтэллэр. Оҕолор эппиэттэрэ Икки аңы хайдыһаллар, талбыт көтөрдөрүн эбэтэр кыылларын	Гиэрбэлэрдээх карточкалар, мас фишкалар – үүнээйилэр өттүнэн сыталлар. Кыыллар уонна көтөрдөр мааскалара.
--	--	--	---	---	---

			талбыт кыылгыт курдук хамсанан манна кэлин. <i>Остуолларга абыстыы паара фишкалар умса сыталлар</i> - Оҕолор, эһиги иннигитигэр фишкалар умса сыталлар. Маны «мемори» оонньуу курдук уочаратынан арийан көрөн көрдүүгүт. Кимнээх бастакынан паралары булбуттар олоҥ кыайаллар. - Ханнык кыыллар уонна көтөрдөр биһиги тайҕабытыгар олохсуйаллар эбитий? - Маладьыастар. Биһиги төрөөбүт дойдубут кэрэ сирдэринэн, араас үүнээйилэринэн уонна кыыллар элбэх көрүннэринэн олус баай. Биһиги бары тулалыыр айылҕабытыгар харыстабыллаахтык сыһыаннаһахтаахпыт. - Айылҕаҕа сылдыар быраабылалары ким билэрий? - Билигин «Төрөөбүт айылҕабын харыстаа» диэн олус суолталаах уонна наадалаах плакат оноруохха. Эһиэхэ плакат онорорго араас айылҕаҕа сылдыар быраабылалаах бэлиэлэри аҕаллым, маны кырыталаан баран сыһыарыахпыт. Көрүн эрэ оҕолор, биһиэхэ биир кыптыый уонна клей эрэ баар. Хайдах гынабыт? - Биһиги бу плакаппытын кимнээхэ кэпсиэхпитин, көрдөрүүхпүтүн сөбүү?	Ыйытыы Кэпсэтии Быһаарыы Ыйытыы Кэпсэтии Быһаарыы Ыйытыы Ыйытыы Кэпсэтии	курдук туттан, хааман кэлэллэр Сэнээрэн истэллэр Сэнээрэн истэллэр Оҕолор эппиэттэрэ Кырыян, сыһыаран плакат онороллор Оҕолор эппиэттэрэ	Абыстыы паара – фишкалар – көтөрдөр уонна кыыллар Араас айылҕаҕа сылдыар быраабылалаах бэлиэлэр, А3 кумааҕы, кыптыый, клей
3.	Түмүктүүр түһүмэх. 2 мүнүүтэ	Оҕо төһө сөпкө-сыһа онорбутун, туох ордук сатаммытын,	- Бүгүн эһиэхэ туох ордук интириэһинэй этэй? - Туохха саамай ыарырҕаттыгыт? - Манан биһиги дьарыкпыт бүтэр. Көрсүөххэ диэри.	Ыйытыы, кэпсэтии.	Оҕолор эппиэттэрэ, санаалара	

		туохха ыарырхаппытын быѡаарарын ситиѡии.				
--	--	---	--	--	--	--